

K dejinám Chaty nad Králikami

Súpis publikovaných príspevkov a archívnych dokumentov k histórii Chaty nad Králikami

***Dokumenty z Archívu Klubu slovenských turistov Lokomotíva Banská Bystrica a zo Štátneho archívu v Banskej Bystrici,
výpisy textov zo Zápisníc KČST v Ban.Bystrici 1928-1938 a Zápisníc KSTL Banská Bystrica 1939-1949,
a publikované príspevky v ktorých sú zmienky o Chate nad Králikami (Makkabi)***

1935

Archívny dokument : Zápis o výborové schůzi, která se konala 18.9. 1935 v klubovni v Národním dome. – Uvádza sa aj „Spolek Makabi nás zval na otevření chaty nad Králíky. Jako zástupce byl předseda Wünsch.“

- In: **ARCHÍV KST LOKO BB :** Zápisnice KČST odboru Banská Bystrica 1928-1938

1936

Chata Makkabi nad Králíkami

– In: VI. Lyžiarsky prebor KČST. 1-2. februára 1936 v Banskej Bystrici. – Krásy Slovenska zvláštne číslo január 1936. – Banská Bystrica: Odbor Klubu čs. turistov, 1936. – Fotografia na str. 40.

1937

ŠTEFKO, Adolf: Šport v Banskej Bystrici. – In: **Spríevodca Banskou Bystricou** / zost. Ľudovít Lupták. – Banská Bystrica : Nákladom časopisu „Kúpele a letoviská na Slovensku“, tlač. Slovan Banská Bystrica, 1937. – s. 54-56. – O lyžiaroch uvádza „...sú združení hlavne v Skiclube, v lyžiarskom odbore Sokola, Makabi a Karpathenvereinu. Banská Bystrica je sídlom Západoslovenskej župy lyžiarskej, Stredoslovenskej tenisovej župy, Sokolskej župy Detvan a Stredoslovenskej župy KČST.“

„...V okolí sa nachádzajú tieto chaty : chata KČST na Suchom vrchu, **chata Makkabi nad Králíkami**, chata KČST pod Križnou na Kráľovej Studni, chata KČST na Chabenci, chata KČST pod Ďumbierom, chata na Hrbe nad Ľubietovou... Všetky informácie žiadajte ohľadom každého druhu športu u mestskej cudzineckej kancelárii, mestský úrad, Masarykovo nám. č. 1, kde je i nočná služba.“

1942

Spríevodca po Banskej Bystrici a okolí. – Banská Bystrica : Slovakotour miestny odbor pre cestovný ruch v Banskej Bystrici za spolupráce odboru KSTL, (b.r.v.) (po roku 1940). – Na str. 14-24 je časť s názvom „ Letné a zimné výlety do ďalšieho okolia mesta“. Uvádzajú sa tam aj túry s cieľom pri jednotlivých chatách – **chata HG nad Králíkami**, chata KSTL na Suchom vrchu, chata HG pri Kordíkoch, chata a ozdravovňa mesta Kremnice na Skalke, chata KSTL pri Kráľovej studni, chata KSTL pod Panským dielom , chata KSTL na Hrbe

VII. Tajov—Chata HG nad Králíkami (930 m n. m.), zelenou značkou cez rázovitú obec Králíky za 2 hodiny. Chata je celoročne otvorená s 35 postelami v izbách a spoločných nočuhárňach. V okolí chaty pekné lyžiarske terény. Lyžiarske výstupy na hrebeň Kremnických vrchov a ďalej k ozdravovni na Skalke belasou značkou za 1¼ hodiny. Zelená značka cez hrebeň Kremnických vrchov vedie ako najkratšiu cestu do Kremnice.

1945

Archívny dokument Zápisnica napísaná dňa 16. augusta 1945 na Valnom shromaždení odboru KSTL v Banskej Bystrici v malej dvorane Národného domu. – Uvádza sa aj informácia :... Zvolený nový výbor: ref. chaty nad Králíkami G. Béreš. –

- In: **ARCHÍV KST LOKO :** Zápisnice odboru KSTL v Banskej Bystrici 1939-1949/ PC prepis zápisníc.

Archívny dokument Zpráva napísaná na ustavujúcej schôdzi výboru miestneho KSTL konanej dňa 6.9.1945 o 9 večer v malej sále Národného domu. – Uvádza sa aj informácia :... Referent chaty na Kráľíkoch p. G. Béreš prostredníctvom Rusku a Cimmermana zistil, že chata je v poriadku, len vykradnutý inventár nachádzajúci sa v dedine je potrebné pomocou NB získať späť. –

- In: **ARCHÍV KST LOKO :** Zápisnice odboru KSTL v Banskej Bystrici 1939-1949/ PC prepis zápisníc.

1946

Chata nad Králíkmi, odbor Banská Bystrica. - In: **Klub slovenských turistov a lyžiarov v r. 1946 : Výročná zpráva za rok 1946.** – Liptovský Sv. Mikuláš : KSTL-Knižtlačiareň Tempo, Bohmer a Štepita, 1947. – s. 45. – Chata, vojnovými udalosťami poškodená, bola opravená a znovuzriadená nákladom 157.446.65 Kčs. Má 40 postelí. Je v dvojročnici.

Archívny dokument Zápisnica napísaná na výborovej schôdzi miestneho KSTL konanej dňa 27.3.1946 v stredu o 20 hod v kancelárii LSS. – Uvádza sa aj informácia :... Nasledovala správa o rekonštrukčných prácach na chatách prednesená p. Bukvajom. Podrobné údaje sú zachytené v rozpočtoch podaných p. staviteľom Majlingom, ktoré sa nachádzajú v archíve odboru. Národným správcom chat bol poverený p. staviteľ Majling, čo sa písomne oznámí ONV. Chatári budú tiež čo najskôr určení. Zakúpené boli deky a plátno pre chaty odboru., potraviny – aby čím skôr mohla byť zahájená prevádzka –sú zakúpené.

- In: **ARCHÍV KST LOKO :** Zápisnice odboru KSTL v Banskej Bystrici 1939-1949/ PC prepis zápisníc.

Archívny dokument Zápisnica napísaná na výborovej schôdzi bbystrického odboru KSTL konanej dňa 12.6.1946 v stredu o 20 hod. v herni Národného domu.- Uvádza sa aj informácia :... Chata nad Králikami. Oznámené, že je už v prevádzke. Otváranie bolo 2.6. za peknej účasti. Na otváranie boli pozvané všetky záujmové korporácie a úrady. Národný správca je J.Majling. Jeho doterajšia práca ocenená. Ďalšiu starosť a zodpovednosť vo spojitosti s touto chatou berie na seba.

- In: **ARCHÍV KST LOKO** : Zápisnice odboru KSTL v Banskej Bystrici 1939-1949/ PC prepis zápisníc.

Archívny dokument Zápisnica napísaná dňa 25.6.1946 na VIII.riadnom valnom zhromaždení KSTL, odboru v Banskej Bystrici vo veľkej dvorane Národného domu.- Uvádza sa aj informácia :... Zničené chaty : 25.6.1946 :

Chata na Suchom vrchu nebola ťažko poškodená, takže bola daná s menším nákladom zasa do prevádzky.

Chata nad Králikami a chata nad Tajovom (sokolská) boli už viacej poškodené a vyžiadali si prevedenie väčších opráv.

Chata nad Králikami nám bola daná do správy ONV v Ban.Bystrici. Národným správcom bol menovaný p.Juraj Majling, ktorý svoju funkciu vzorne zastáva. Chata je už tiež v prevádzke.

Predseda kandidačnej komisie arch.Rosenauer navrhuje túto kandidačnú listinu členov výboru a funkcionárov odboru KSTL Banská Bystrica pre rok 1946 :

Ref.chaty na Suchom vrchu J.Turek

Ref.chaty nad Králikami Juraj Majling,staviteľ

Ref.chaty nad Tajovom p.Zimányi

Výška doterajších príspevkov ostáva, len u novoprihlásených členov sa bude vyberať rekonštrukčný príplatok Kčs 10.-

- In: **ARCHÍV KST LOKO** : Zápisnice odboru KSTL v Banskej Bystrici 1939-1949/ PC prepis zápisníc

Archívny dokument Zápisnica napísaná dňa 18.11.1946 na schôdze výboru KSTL odboru v Banskej Bystrici, konanej v herni Národného domu.- Uvádza sa aj informácia :... Zprávy funkcionárov : Tajomník odboru, ktorý bol poverený vedením tejto zápisnice vo svojom referáte referoval o vykonaných prácach počas letnej sezóny. Spomenul, že na začiatku leta boli do prevádzky dané klubové chaty nad Králikami a nad Tajovom, ktoré tak pri slávnostnom otvorení ako cez celé leto boli slabo navštevované. Chaty nie sú ešte celkom vybavené a ich inventár treba ešte do zapačatia zimnej sezóny doplniť. Tajomník klubu ďalej oznámil, že na vianočné sviatky chaty nad Tajovom a nad Králikami bude obsadená so správou domovu bezprístrešných v Bratislave v počte 160 osôb. Zprávu tajomníkovu výbor jednohlasne schválil.....Spomenuli sa aj starosti s chatármi, ktorí ešte s našim odborom nemajú smluvy. Prišlo sa k druhému bodu programu : Výstavba chat : Celú rozpravu viedol pán predseda Bukvaj. Oznámil, že na Suchom vrchu sa postavila hospodárska budova, nákladom 61.000 Kčs. Nad Králikami chata bola vybavená nákladom 212.000 Kčs, a chata nad Tajovom nákladom 176.000 Kčs. Tu bola postavená hospodárska budova. Táto chata potrebuje ešte pece a posteľe.

- In: **ARCHÍV KST LOKO** : Zápisnice odboru KSTL v Banskej Bystrici 1939-1949/ PC prepis zápisníc.

1947

Turistické chaty v okolí Banskej Bystrice. - In: Krásy Slovenska. - Roč.24, č.9-10(1947), s.281-282. - Odbor KSTL Banská Bystrica je majiteľom, resp.národným správcom 3 turistických chat v okolí BB – Chata nad Tajovom, Chata na Suchom vrchu,Chata nad Králikami.

Celý text o Chate nad Králikmi znie :

„Chata nad Králikami (bývalá TJ.Makkabi), autobusová stanica Tajov, nadmorská výška 950 m. Z Tajova 4 km, 60 min pešo. Je otvorená celý rok, má 40 postieľ, izby jedna 2-posteľová, tri spoločné spálne po 12--12 a 10 postieľ. Celodenná penzia Kčs 80,— až 100,—. Kratšie a dlhšie výlety na okolité chaty: Suchý vrch, Tajovská chata, Skalka; bohatstvo lesných plodín. Pre jednotlivcov a menšie skupiny turistov je v každej chate dostatočný počet voľných postieľ. Cest.ruch.“

Chata nad Králikami (bývalá T. J. Makkabi), autobusová stanica Tajov, nadmorská výška 950 m. Z Tajova 4 km 60 min. pešo. Je otvorená celý rok, má 40 postieľ, izby jedna 2-posteľová, tri spoločné spálne po 12--12 a 10 postieľ. Celodenná penzia Kčs 80,— až 100,—. Kratšie a dlhšie výlety na okolité chaty: Suchý vrch, Tajovská chata, Skalka; bohatstvo lesných plodín. Pre jednotlivcov a menšie skupiny turistov je v každej chate dostatočný počet voľných postieľ.

Archívny dokument Zápisnica napísaná dňa 15.apríla 1947 v utorok na IX.riadnom valnom zhromaždení KSTL odboru v Banskej Bystrici v Malej dvorane Národného domu.-Uvádza sa aj: Zprávy činovníkov za rok 1946. - Uvádza sa aj informácia :...

Úvodom k zprávam činovníkov p.predseda Bukvaj uviedol Zo zprávy účtovníka počujete,že sme na majetku vzrástli o Kčs 1,034.234.85.

Tohto úspechu docielili sme pomocou subvencií, ktoré sa nám podarilo získať. Tieto subvencie použité boli jednak do opráv a zariadenia turistických chat na Suchom Vrchu, **nad Králikmi** a nad Tajovom, jednak do stavieb lyžiarskych mostkov Štefánikovo a v Laskomeri a do zariadenia nocľahárne. Práca s rekonštrukciou týchto objektov bola veľmi obsiahla a vyčerpávajúca. Rok 1946 môžeme preto napriek všetkým ťažkostiam považovať za rok pre náš odbor veľmi úspešný. K zrekonštruovaným lyžiarskym mostkom, ktoré už stály k dispozícii počas lyžiarskych majstrovstiev ČSR vo februári 1946 **pribudly behom leta turistické chaty : nad Králikmi (býv.Makabi) ktorú sme dostali do národnej správy** a turistickú chatu nad Tajovom (Sokolskú), ktorú máme v prenájme. S našou vlastnou tur.chatou na Suchom Vrchu, kde sme postavili novú hospodársku budovu, máme pod Kremnickými vrchami v prevádzke 3 chaty o úhrnom 100 posteliach, čím sme dali predpoklady, aby turisti a lyžiari mohli aspoň na tieto miesta nášho okolia chodiť. Nepodarilo sa nám dosiaľ uskutočniť jednu dôležitú úlohu t.j.zriadenie turistickej nocľahárne a to pre nedostatok vhodných miestností v Banskej Bystrici. Dúfam však, že i toto sa podarí v krátkom čase. Pre tento rok naša najhlavnejšia úloha bude započať s výstavbou zhorených chat na Kráľovej Studni a pod Panským Dielom.

Vyhotovenie stavebných plánov na tieto chaty je už zadané, takže toho roku môžu sa už započať prípravné práce tak, aby v r.1948 mohli byť chaty dohotovené. Výstavba týchto chat je do dvojročnice pojatá. Okrem toho máme na programe stavbu turistického domova v Banskej Bystrici, ktorá vec nadobúda už tiež konkrétnejších foriem a ďalej stavbu výťahu na Urpíne a prestavbu, alebo novostavbu chaty na Suchom Vrchu. **Zpráva tajomníka odboru**-V letnej sezone minulého roku po Kráľickej chate dali sme do prevádzky aj chatu nad Tajovom. Pri slávnostnom otváraní bolo však iba niekoľko verných turistov. Žiaľ! Bohu tieto naše chaty boli tak cez letnú ako aj zimnú sezónu slabo navštevované. Iba počas vianočných sviatkov sme mali naše chaty plné, keďže boli obsadené deťmi v počte 160. Za sprostredkovanie tohto pobytu Klub obdržal 4.000 Kčs. Chaty boli náležite propagované a teraz už aj pojaté do soznamu ubytovacích podnikov cestovného ruchu

Špecifikácia nahnuteľnosti: Nehnuteľnosti vlastné : Chata na Suchom Vrchu Kčs 70.000/ Lyž.mostík Štefánikov Kčs 130.000/ lyž.mostík v Laskomeri Kčs 130.000 / Lodenica na Hati Kčs 100 / dovedna Kčs 330.100 // Nehnuteľnosti v správe : **Chata nad Králikmi Kčs 157.719.65/ Chata nad Tajovom Kčs 124.292.80 / dovedna Kčs 282.012.45//** - Podpísaný pokladník Oravský, tajomník Medlen, predseda Bukvaj. Uvedené údaje preskúšali a správnymi uznali: Ján Valach, revízor účtov. Pri tejto zpráve sa ozvali niekoľkí členovia, ktorí neboli spokojní s nájomným chatárov. Vysvetlenie podal pán predseda Bukvaj a p.tajomník Medlen. –
- In: **ARCHÍV KST LOKO : Zápisnice odboru KSTL v Banskej Bystrici 1939-1949/ PC prepis zápisníc**

Archívny dokument Zápisnica napísaná dňa 15.apríla 1947 na zriaďujúcej schôdzi výboru KSTL odbor Banská Bystrica v Malej dvorane Národného domu.- **Uvádza sa aj informácia** :... Správca chaty nad Tajovom Fridrich Zimáni / správca chaty nad Králikmi Ján Dzúrik / správca chaty na Suchom Vrchu Neubauer. - In: **ARCHÍV KST LOKO : Zápisnice odboru KSTL v Banskej Bystrici 1939-1949/ PC prepis zápisníc.**

Archívny dokument Zápisnica z výborovej schôdze odboru KSTL v Banskej Bystrici, konanej dňa 22.7.1947 v herni Národného domu.- **Uvádza sa aj informácia** :... Referáty o chatách boli zhrnuté v zpráve predsedu, v ktorej oznamuje : V chate nad Králikmi musí byť sjednaná náprava, pretože chata býva často zatvorená a preto pre návštevníkov neprístupná. V chate treba previesť ešte menšie opravy a doplnky inventára. Náklady na tieto investície boli schválené. Väčšie investície, tak ako boli schválené a prejednané na ústredí KSTL predbežne sa nebudú robiť, kým nebude vybavená právna otázka majiteľa chaty, ktorú dosiaľ má klub len v národnej správe....Všeobecne boli pripravené pre chaty nové nájomné zmluvy s novými nájomnými podmienkami určenými ústredím, t.j. 10% systém pre vydávanie účteniek. – In: **ARCHÍV KST LOKO : Zápisnice odboru KSTL v Banskej Bystrici 1939-1949/ PC prepis zápisníc**

Archívny dokument Zápisnica z výborovej schôdze odboru KSTL v Banskej Bystrici, ako aj schôdze stavebnej komisie KSTL dňa 1.októbra 1947 v miestnosti krajského riaditeľstva Slovenských elektrární. - **Uvádza sa aj informácia** :... Ústredie KSTL v Liptovskom Sv.Mikuláši bolo požiadané o zaradenie našich chat do cenovej kategórie „B“, ako chat ležiacich odľahle od železničných staníc s poľnou prístupovou cestou. **Chata Králiky** : Táto chata má najslabší výnos. Chatár je nevyhovujúci. Pán predseda oznámil výboru, že bol nám doručený výmer z Povereníctva vnútra, s ktorým sa zrušuje národná správa chaty a chata sa má odovzdať ústrední židov. Členovia výboru sa jednohlasne vyjadrili že ak ústredná židov nahradí obnosy, ktoré boli vyplatené z titulu adaptácie, chata sa okamžite odovzdá ústrední židov. Preto odvolanie proti tomuto výmeru KSTL odbor Banská Bystrica nepodá. – In: **ARCHÍV KST LOKO : Zápisnice odboru KSTL v Banskej Bystrici 1939-1949/ PC prepis zápisníc.**

Archívny dokument Zápisnica o obnovujúcom valnom zhromaždení Klubu slovenských turistov a lyžiarov, odboru v Banskej Bystrici, ktoré bolo dňa 16.októbra 1947 o 20,00 hod v miestnosti malej sály Národného domu v Banskej Bystrici. - **Uvádza sa aj informácia** :... Pán predseda Bukvaj obšírne referoval o výstavbe turistických chat, nocľahární, turistických výťahov a o turistickom domove, ktoré stavby ak sa neuskutočnia v dvojročnici, budú pojaté do plánovanej päťročnici.
- In: **ARCHÍV KST LOKO : Zápisnice odboru KSTL v Banskej Bystrici 1939-1949/ PC prepis zápisníc.**

Výročná zpráva za rok 1946. – Liptovský Mikuláš : Klub slovenských turistov a lyžiarov (1947).- 69 s. – V časti Rekonštrukcia a výstavba vojnou zničených chat (str.31-48) sa uvádzajú údaje aj o Chate nad Králikmi, odbor Banská Bystrica. Chata poškodená vojnovými udalosťami bola opravená a znovuzriadená nákladom 157.446 Kčs. Má 40 postelí.

Archívny dokument Klub slovenských turistov a lyžiarov, odbor v Banskej Bystrici – **Súvaha : Majetok k 31.decembru 1947 . -** Uvádza sa kompletný prehľad o hospodárení za rok 1947.Uvádzajú sa nehnuteľnosti:Chaty – na Suchom vrchu (94.746.-), **nad Králikmi(154.592.-),**nad Tajovom(126.769.-), na Kráľovej studni(218.500.-), na Panskom dieli(5.000.-). Nocľaháreň v BB(56.100.-). Lodenica na Hati(100.-). Lyžiarsky mostík gen.Štefánika(101.640.-), lyž.mostík v Laskomeri(100.170.-).V Banskej Bystrici dňa 31.decembra 1947 . Rkp.podpisy - predseda, tajomník, pokladník, revízor. Pozn.:Kópia je opatrená razítkom ŠOKA BB zo dňa 20.5.1994
In: **Archív KST LOKO : Súbor KSTL BB DOKUMENTY 1938-1949**

Soznam chat, útulní a nocľahární KSTL podľa stavu 1.apríla 1947. – In: Krásy Slovenska. - Roč.24, č.9-10 (1947), s.277. – Z okolia BB je uvedené : Útulňa na Dedkove odboru KSTL Harmanec, **Chata nad Králikmi (nájomca J.Výpulok, pošta Tajov)**, Chata nad Tajovom (nájomca O.Sliacky, pošta Tajov), Štefánikova chata na Ďumbieri (správca I.Kopták, pošta Mýto pod Ďumbierom).

1948

Archívny dokument Zápisnica napísaná dňa 22.marca 1948 v herni Národného domu v Banskej Bystrici na výborovej schôdze KSTL, odboru Banská Bystrica.- **Uvádza sa aj informácia** :... Chata nad Králikmi. Táto chata bola už riadne komisionálne odovzdaná ústrední židov v likvidácii v Bratislave. — In: **ARCHÍV KST LOKO : Zápisnice odboru KSTL v Banskej Bystrici 1939-1949/ PC prepis zápisníc.**

Archívny dokument Zápisnica napísaná dňa 28.apríla 1948 na X.riadnom valnom zhromaždení Klubu slovenských turistov a lyžiarov, odboru v Banskej Bystrici, ktoré sa zdržalo o 20.h. v malej sále Národného domu.- **Uvádza sa aj informácia** :... **Zpráva referenta chat (Ing.Beránek)**: Pán Ing.Beránek vo svojej obšírnej zpráve oznamuje valnému zhromaždeniu stav o prevádzke stávajúcich horských chat v r.1947 ako aj projekty na vybudovanie nových chat a turistického strediska na Suchom Vrchu, odovzdanie Kráľickej chaty ústrediu židov v Bratislave, pomery v Sokolskej chate, prevádzku chaty na Suchom Vrchu. V tejto precíznej zpráve p.Ing.Beránek rozviedol svoj ideový plán na vybudovanie rekreačného strediska na Suchom vrchu pri Banskej Bystrici. Táto zpráva sa nachádza v archíve odboru. **Zpráva predsedu o novostavbách chat v dvojročnici (Bukvaj)**: Jedna sa o turistické chaty pri Kráľovej Studni a pod Panským Dielom, ktoré boli počas nemeckej okupácie vypálené a ktoré sa majú v dvojročnici znovu postaviť. Je samozrejmé, že v starom rozsahu tieto chaty nechceme stavať, pretože by naprosto nevyhovovali budúcemu rozvoju turistického ruchu a preto bolo treba vypracovať úplne nové projekty väčších modernejších chat a vyhladiť im aj nové stavebné miesta. Toto vypracovanie projektov sa veľmi dlho preťahovalo a preto práca na týchto stavbách sa dosiaľ nemohla začať. – In: **ARCHÍV KST LOKO : Zápisnice odboru KSTL v Banskej Bystrici 1939-1949/ PC prepis zápisníc.**

Archívny dokument Referát stavu o prevádzke stávajúcich horských chat v r.1947 ako aj projekty na vybudovanie nových chat a turistického strediska na Suchom vrchu.

Je známe v turistickej a lyžiarskej verejnosti celej republiky, že náš banskobystrický kraj, toľko vyhľadávaný po celý rok pre svoje prírodné krásy a športové možnosti turistami a športovcami nielen celej republiky ale aj cudzincami, bol za minulej svetovej vojny a za národného povstania veľmi ochudobnený tým, že veľká časť našich horských chat bola okupantami do základov zničená. V našom kraji zostaly vlastne

len tri chaty, ale aj tie boli značne poškodené a vykradené. Následkom tejto skutočnosti utrpela u nás veľmi turistika oproti časom predvojnovým. **V minulom roku mal bansko-bystrický odbor KSTL v prevádzke len tri chaty, a to :**

1. Makkabi u Králik

2. Sokolskú u Tajova a

3. vlastnú na Suchom vrchu

MAKKABI. Chatu spravoval náš odbor ako národná správa, a to do januára t.r. Chata je zamorená hubou v takej miere, že je škoda tam robiť väčšie investície vôbec. V minulom roku hlavne z tohto dôvodu boli robené len najnutnejšie menšie investície. Po odovzdaní chaty ústrediu Židov odobrali sme si náš inventár, urobené investície nám boli riadne potvrdené, ale likvidované doposiaľ neboli. Návšteva tejto chaty v minulom roku bola pomerne veľmi slabá a podľa toho aj jej čistý výnos z nej obnášal 2.500.-Kčs!

O niečo lepšie pomery boli v Sokolskej chate. Chata má tiež hubovú nákazu, ale v menšej miere. Jej zariadenie má značné nedostatky rôzneho druhu-návšteva a jej výnos nebola zvláštna. Okrem dôvodov horeuvedených mala na výsledky vplyv aj malá agilnosť azda aj nezáujem chatára. Celkový čistý výnos z tejto chaty obnášal v roku 1947 Kčs 5.000.-

Chata mala náš inventár, ktorý bol vlni doplnený o 20 kusov etážových postelí. Chýbajú ešte doplniť matrace a rôzne drobnosti. Po dobu prevádzky v našej réžii previedol klub na chate investície vo výške asi 133.000.-Kčs, na ktoré si uplatňujeme nárok, a to eventuelne vo forme päťročného nájmu chaty. V prípade, žeby sme viedli ďalej prevádzku, bolo by treba urobiť tohto roku investície vo výške asi 30.000.-Kčs a doplniť inventár hlavne prikúpením matracov atď.

Chata na Suchom vrchu. Dnes je to naša jediná vlastná chata. Behom bojov utrpela síce, ale zostala dosť dobre zachovalá, aj keď bola vyrabovaná. Na chate neboli robené od jej postavenia žiadne väčšie opravy a preto pristúpil odbor v minulom roku ku generálnej oprave a úprave. Chata na Suchom vrchu je veľmi obľúbeným miestom turistov, lyžiarov a priateľov prírody zo širokého okolia, aj turistov z Čiech a Moravy po celý rok. Chata má však hlavne ten nedostatok, že je pre tak veľký záujem naprosto nedostatočná. Z dôvodov horeuvedených – vďaka mimoriadnemu porozumeniu ústredia KSTL -. Previedli sa v minulom roku veľkorysé opravy a doplnky inventáru vo výške asi 170.000.-Kčs.

Menovite boli prevedené : Nový poklad strechy, za starý šindel bol položený eternit, poškodená a čiastočne opotrebovaná veranda vymenená, celý vonkajšom srubovej stavby bol vyspárovaný a izolačným náterom riadne impregnovaný, kamenná časť spodku cementom vyspárovaná, riadne bola opravená úschovňa lyží v prízemku, opravené a natreté všetky okenice atď. Veľkú pozornosť venoval odbor v rámci opráv aj doplneniu inventára, jedálne a izieb. Inventár jedálne bol doplnený potrebným počtom nových stoličiek a stolov, v izbách zakúpením 10 kusov etážových postelí zvýšil sa počet lôžok z 24 na 34 kusov. Tak iste posteľná bielizeň bola doplnená vankušmi a matracmi. Viac lôžok bohužiaľ už v tejto chate umiestniť nebude možné a naliehavá potreba ďalších 60 až 100 spacích možností sa bude musieť riešiť výstavbou novej chaty alebo turistického hotelu. Tohto roku dokončia sa opravné práce pokrytím a izolovaním hospodárskych budov, najmä drevárne. Okrem toho zahájili sme už kroky, aby boli do chaty zavedené št.telefon aj elektr.prúd pre osvetlenie, varenie a čerpanie vody. Chata, vďaka aj veľmi agilnému chatárovi, je veľmi obľúbená, čo sa javí aj na stále stúpajúcom jej čistom výnose, ktorý obnášal za rok 1947 napriek všetkým nedostatkom výšku asi 15.000.-Kčs. Zaujímavý je ďalší vzrast. Od januára t.r. obnáša doteraz už čistý zisk asi Kčs 20.000., pričom januárová návšteva bola minimálna. Tento fakt je dôkazom, že na Suchom vrchu je treba aj je rentabilné postaviť čím skôr riadny turistický podnik !

Suchý vrch pri Banskej Bystrici ako rekreačné stredisko stredného Slovenska.

Stredné Slovensko bolo vždy záujmovým centrom turistiky, lyžiarstva a cudzineckého ruchu. Toto centrum je reprezentované mestom Banská Bystrica, ako prirodzeným centrom aj jeho rozsiahlym okolím, ktorého prírodné krásy sú miestami jedinečné.

Po druhej svetovej vojne zvýšil sa neobyčajne doterajší záujem o Banskú Bystricu a jej okolie, ako centra a javiska Národného povstania, miesta ťažkých bojov národnej armády, partizánov aj oslobodzujúcich armád s okupantami....

Tohoročný, prvý mimoriadny nával turistiky a cudzineckého ruchu bol v B.Bystrici miestnym odborom KSTL aj kanceláriou pre cudzinecký ruch zdolaný len s najväčším vypätím síl príslušných inštitúcií, pričom kvalita služby ubytovacej a informačnej bola následkom terajších katastrofálnych nedostatkov všetkého druhu mierne rečeno veľmi slabá a špeciálne otázka ubytovania priam katastrofálna. Chaty hlavných turistických cieľov na Zlatej studni, Panskom dieli sú vypálené, ubytovacie možnosti v Banskej Bystrici sú naprosto beznádejné. Stávajúce hotely Národný dom a Wagner sú naprosto neschopné okrem pomerne malého počtu celoročných stálych návštevníkov ubytovať sezónnych návštevníkov a veľmi skromná nocľaháreň KSTL so svojimi 70 alebo 100 lôžkami je kvapkou v mori pre bežné 3-500 členné denné návštevy. A informačná služba odboru v okolí ? Doposiaľ neorganizovaná, len príležitostná, doslovne v plienkach....

Treba prikočiť ihneď k nápravám vo všetkých tangovaných oboroch, t.j. v obore ubytovacím, informačnom a propagačnom. Konkrétne je treba :

V Banskej Bystrici : Riadne doplniť terajšiu ešte aj teraz nedostatočnú turistickú nocľaháreň aspon pre 150-200 osôb. Zriadiť turistický domov, turistické a lyžiarske informačné a propagačné centrum cudzineckého ruchu pre celé stredné Slovensko. Usmerniť spolu s príslušnými inštitúciami(múzeum odboja, partizánskou odbočkou, cudzineckým ruchom) informačnú službu, zaistenie a uchovanie pamiatok povstania a v celom okolí Banskej Bystrice.

V okolí Banskej Bystrice : Postarať sa o čímskoršie znovupostavenie za povstania vypálených turistických chat, najmä na Kráľovej studni, Panskom dieli – je vecou KSTL. Skoncentrovať všetok turistický a cudzinecký ruch vo voľnej horskej prírode v typickom povstaleckom kraji na mieste komunikačne rýchle a dobre prístupnom po celý rok, pričom však v bezprostrednej blízkosti Banskej Bystrice.....Všetkým horeuvedeným podmienkam a požiadavkám vyhovuje doterajšie každodenné a celoročné výletné miesto Bystričanov-Suchý vrch a jeho okolie....

...Vzhľadom na situáciu a možnosti priamo v B.Bystrici, rozhodol sa KSTL v Banskej Bystrici po súhlase s ústredím KSTL v Lipt.Sv.Mikuláši zahájiť všetky prípravné práce k vypracovaniu generálneho projektu a regulačného plánu odborníkmi na rekreačné stredisko na Suchom vrchu a jeho najbližšom okolí.... Zásadný súhlas dali už aj zástupcovia MNV najviac tangovaných obcí – Radvaň a Malachov, KSTL ústredie v Lipt.Sv.Mikuláši, odbočka cudzineckého ruchu v B.Bystrici aj ONV v B.Bystrici...

...Ako prvá musí byť vybudovaná riadna vozovka ako pokračovanie vozovky (št.hradská) B.Bystrica – Radvaň – Malachov – Ortuty – predĺženie cca o 1.2 km cez horu na miesto hotelu sko centra...

...Ústredie KSTL v Lipt.Sv.Mikuláši prípisom zo dňa 31.júla t.r. čís.4427/47 poverilo odbor KSTL v Banskej Bystrici prípravou návrhu na projekt a výstavbu rekreačného strediska na Suchom vrchu pri B.Bystrici a odkázalo nás, aby sme si zadovážili príslušné inštrukcie najmä od štátneho plánovacieho úradu, ktorým podmienkam musí projekt vyhovovať, aby mal právoplatnosť aj zaväzoval tangované národné výbory. V Banskej Bystrici 28.4.1948

(Pozn.: tento dokument, z ktorého sú tu odpísané podstatné časti, má v pôvodine 6 strojopisných strán, nie je parafovaný podpisom ani razítkom, nie je zrejme komu bol zaslaný resp. kde odznel. Naša kópia bola vyhotovená v Štátnom okresnom archíve Ban.Bystrica 20.5.1994)

In: Archív KST LOKO : Súbor KSTL BB DOKUMENTY 1938-1949

Archívny dokument Stavby KSTL dané do prevádzky od skončenia vojny do konca dvojročnice 1948. –Čís.6265/48.-Vec: Splnenie 2RP.- 20.októbra 1948.-(názov objektu /meno odboru KSTL/investovaná suma) :

uvádza sa aj :

Chata nad Králikmi / Banská Bystrica / 250.000.-/

Chata nad Tajovom / Banská Bystrica / 260.000.- / Chata na Suchom vrchu/ Banská Bystrica / 210.000.-/

Nocľaháreň v Banskej Bystrici / BB / 350.000.-/Lyžiarsky mostík Laskomer / Banská Bystrica / 165.000.-

Kópia dokumentu -In: Archív KST LOKO : Súbor KSTL BB SCAN DOKUMENTOV

1949

Archívny dokument Výzva. –List Jednotného národného výboru č.6141/1949 adresovaný Klubu slovenských turistov a lyžiarov BB, do rúk predsedu Bukvaja, datovaný 8.9.1949. Žiadajú, aby KSTL predložil účet súvahy KSTL BB k 31.12.1938 a aby oznámil –ktoré chaty vlastnil KSTL BB k 1.1.1939 a k 31.12.1945(uviest' aj ich bilančnú hodnotu). Ktoré z chat KSTL BB boli používané v r.1945(a či vo vlastnej režii alebo boli dakomu prenajaté, či len ubytovávali, alebo aj poskytovali stravu a za aké ceny). Či sumu 643.500 Kčs dostal KSTL BB v roku 1945 ako návrtnú subvenciu alebo ako náhradu vojnových škôd (uviest' koľko z toho pripadlo na jednotlivé chaty).

Kedy bol KSTL BB právne a majetkovo pričlenený (resp.kedy sa tak má stať) k Jednotnej telovýchovnej organizácii Československej obce sokolskej(Sokolu).

Pozn.: Tento list bol zrejme reakciou JNV na žiadosť KSTL o oslobodenie od majetkových dávok, lebo v závere listu sa JNV pýta, či KSTL trvá na svojej žiadosti. – Kópia tohoto archívneho dokumentu pochádza zo Štátneho okresného archívu BB.

+

Archívny dokument Predmet : dávky z majetku a prírastku na majetku. – List KSTL BB adresovaný Jednotnému národnému výboru- finančnému referátu,vyrubovacímu oddeleniu v BB, datovaný 27.12.1949. –

Je to odpoveď KSTL na List JNV z 8.9.1949. – text :

K 1.1.1939 sme vlastnili **Turistickú chatu pri Kráľovej studni-** 2 budovy, pop.č.70 a 71, postavenú na prenajatom pozemku o mesta BB č.parc.967 kú Harmanec, bil.hodnota 92.000 Kčs. Turistickú chatu na Suchom vrchu č.p.253, postavenú na vlast.pozemku vložka č.611 kú Radvaň, bil.hodnota 30.430 Kčs.

K 31.12.1945 – tur.chata pri Kráľovej studni(obidve budovy) bola v novembri 1944 vypálená nemcami.

Tur.chata na Suchom vrchu bola len značne poškodená. Bilančná hodnota je 13.000 Kčs.

Turistická chata na Kráľkách čp.90 nebola a nie je našim vlastníctvom.Patrila pôv.Telovýchovnému spolku Makkabi v Ban.Bystrici, počas Slovenského štátu bola v držbe Hlinkovej Gardy. Počas SNP, počas okupácie a pri prechode frontu bola veľmi poškodená. V r.1946 bola daná do národnej správy nášmu klubu, nami bola opravená, v r.1948 bola národná správa zrušená a chata odovzdaná Likvidácii majetku Ústredne Židov v Bratislave. Spravuje ju teraz Židovská náboženská obec Banská Bystrica.

V roku 1945 nebola ešte ani **chata na Suchom vrchu** v prevádzke, pretože v roku 1945 žiaden turistický ruch nejestvoval v dôsledku obáv pred minami a pod. A nebolo možné ani nahradiť zničené zariadenie a inventár.

Subvencia 643.500 Kčs, ktorú sme obdržali od Pov.priem.a obchodu,prostredníctvom nášho ústredia v Lipt.Sv.Mikuláši dňa 27.12.1945, bola určená na rekonštrukciu vojnou zničených alebo poškodených turistických zariadení nášho odboru a **to na nasledovné účely :**

Na tur.chatu nad Králikami, ktorej rekonštrukcia nám bola zverená, keďže nemal sa kto o ňu postarať – Kčs 200.000. a tur.chatu nad Tajovom, ktorej majiteľom je TJ Sokol BB, o ktorú sa po fronte tiež nemal kto postarať a ktorej rekonštrukcia nám bola tiež zverená – Kčs 200.000. Na turist.nocľaháreň v BB tiež za fronty zničenej Kčs 100.000. Na lyžiarske mostíky v BB taktiež za vojny poškodených Kčs 100.000. Na chatu na Suchom vrchu Kčs 50.000. KSTL, teda aj náš odbor bol právne a majetkovo pričlenený do JTO Čs.obci Sokolskej dňa 25.9.1949, keď sa tak rozhodlo na manifestačnom valnom zhromaždení v tento deň v Bratislave.

Dávajúc Vám toto na vedomie oznamujeme účt., že trváme na vybavení našej žiadosti o oslobodenie od majetkových dávok a ostávame s pozdravom Pätročnici zdar !

(Okrúhla pečiatka KSTL Odbor BB a dva rkp.podpisy) – Tento archívny dokument pochádza zo Štátneho okresného archívu BB, jeho kópia bola vyhotovená 20.5.1994.

- In: ARCHÍV KST LOKO BB-SÚBOR KÓPIÍ PÔVODNÝCH DOKUMENTOV

Archívny dokument List od: Jednotný národný výbor-fin.ref.vyrub.odd. Banská Bystrica – Č.6141/1949. – Komu: Klub slovenských turistov a lyžiarov-do rúk p.predseda Bukvaja Banská Bystrica. – Výzva. - Žiadame Vás, aby ste vo veci žiadosti o oslobodenie od majetkových dávok (pod ťarchou kontumačných následkov) § 81 zák.čís.134 1946 Sb. A §325 zák.o priam.daniach, do 15 dní od doručenia tejto výzvy zodpovedali na druhej strane uvedené otázky a predložili tam žiadané doklady.

Nepравdivé údaje sú trestné (§71 zák.čís.134/46 Sb. Ak tejto výzve nevyhoviete vôbec alebo včas bez dostatočnej omluvy Vašej žiadosti o oslobodenie nebude možno vyhovieť. Proti tejto výzve niet samostatného opravného prostriedku.

V Banskej Bystrici, dňa 8.IX.1949. Prednosta odd.pre zvl.daň zárobkovú:rkp.podpis.

1./ Predložte nám jeden exemplár účtu súvahy KSTL-odboru v B.Bystrici k 31.dec.1938.

2./ Oznámte nám s udaním kat.obce a pop.čís. v ktorej obci a ktoré turistické chaty ste vlastnili k 1.jan.1939 a k 31.dec.1945 a ku každej označte aj bilančnú hodnotu k uvedeným dňom.

(Chata v Kráľkách čís.pop.90 a v Harmanci čís.pop.71 sú Vaše alebo nie – ak nie sú Vaše, čie sú ?)

3./ Oznámte nám, ktoré z Vašich chat boli používané v roku 1945 a či sa tak stalo vo vlastnej režii alebo prenajatím. Ak chaty boli zúžitkované vo vlastnej režii, oznámte nám či sa v nich poskytoval len nocľah, alebo sa podávaly aj jedlá a za jaké ceny. Ak chaty boli v roku 1945 zúžitkované prenajatím, uďte nám mená nájomcov a sumu nimi plateného nájomného za rok 1945 (u každej chaty osobitne).

4./ Oznámte nám, či ste sumu 643.500.-Kčs dostali v roku 1945 ako vrátiteľnú subvenciu, ako nevrátiteľnú subvenciu alebo ako náhradu utrpených vojnových škôd a ak je to možné, uďte koľko pripadlo z uvedenej sumy na jednotlivé chaty.

5./ Oznámte nám, či a kedy bol KSTL odbor v B.Bystrici právne aj majetkovo pričlenený (resp.či a kedy sa tak má stať) k Jednotnej telovýchovnej organizácii Československej obce sokolskej (Sokolu).

6./ Vzhľadom k tomu, že výnos majetkových dávok slúži k náprave našej meny, vyjadrite sa, či trváte na meritornom prejednaní svojej žiadosti o oslobodenie od majetkových dávok, alebo ju beriete späť a súhlasíte s tým, aby majetkové dávky Vám boli riadne vyrúbené a predpísané.

Ak v predu stanovenej lehote nám neoznámite, že trváte na vybavení svojej žiadosti o oslobodenie od majetkových dávok, budeme mať za to, že ju beriete späť a že súhlasíte s tým, aby Vám majetkové dávky boli riadne vyrúbené a predpísané.

Pozn.: Na konci tohto prípisu je príjmové spisové razítko KSTL odbor Banská Bystrica. Došlo 12.IX.1949. Číslo 347.

Na našej kópii tohto listu je razítko : Štátny okresný archív Ban.Bystrica – Kópia vyhotovená 20.5.1994

-In: ARCHÍV KST LOKO BB : SÚBOR KÓPIÍ PÔVODNÝCH DOKUMENTOV Z ARCHÍVU KSTL v BANSKEJ BYSTRICI Z ROKOV 1946 - 1949

(Korešpondencia. Situačné plány. Výpisy z katastra)

Archívny dokument List od: KSTL Odbor Banská Bystrica. – 27.septembra 1949. – Č.347/49.B.- Predmet : dávky z majetku a prírastku na majetku. – Komu: Jednotný národný výbor, fin.referát, vyrubovacie oddelenie, Banská Bystrica. -

Vyhovujúc Vašej výzve zo dňa 8.IX.1949 vo veci žiadosti o oslobodenie od majetkových dávok oznamujeme Vám nižšie žiadané dáta :

K bodu 1./ bilanciu(účet súvahy) k 31.12.1938 prikladáme

K bodu 2./ k 1.1.1939 sme vlastnili : turistickú chatu pri Kráľovej Studni vedenú pod pop.číslo 70 a 71 postavenú na prenajatom pozemku od mesta BB č.parc.967 kú Harmanec. Bil.hodnota Kčs 92.000.-

Turistickú chatu na Suchom Vrchu č.p.253, postavenú na vlastnom pozemku vložka č.611 kú Radvaň. Bilančná hodnota Kčs 30.430 vrátane pozemku. K 31.decembru 1945 : tur.chata pri Kráľovej Studni (obidve budovy) bola v novembri 1944 vypálená nemicami. Tur.chata na Suchom Vrchu bola len značne poškodená. Bilančná hodnota Kčs 13.000.-

Turist.chata v Kráľkách č.p.90 nebola a nie je našim vlastníctvom. Patrila pôv.Telovýchovnému spolku Makkabi v B.Bystrici, po dobu Slov.štátu bola v držbe Hlinkovej Gardy. Za Slovenského národného povstania a počas okupácie a pri prechode frontu bola veľmi poškodená, v r.1946 bola daná do národnej správy nášmu klubu, nami bola opravená, v r.1948 bola národná správa zrušená a chata odovzdaná Likvidácii majetku Ústredne Židov v Bratislave. Spravuje ju teraz Židovská náboženská obec B.Bystrica.

K bodu 3./ V roku 1945 nebola ešte ani chata na Suchom Vrchu v prevádzke, pretože v roku 1945 žiaden turistický ruch nejstoval v dôsledku obáv pred minami a pod. a nebolo možné ani nahradiť zničené zariadenie a inventár.

K bodu 4./ Subvencia Kčs 643.500.-, ktorú sme obdržali od Pov.priemyslu a obchodu prostredníctvom nášho ústredia v Lipt.Sv.Mikuláš dňa 27.decembra 1945, bola určená na rekonštrukciu vojnou zničených alebo poškodených turistických zariadení nášho odboru a to na nasledovné účely : **Na turistickú chatu nad Kráľikmi, ktorej rekonštrukcia bola nám zverená, keďže nemal sa kto o ňu postarať –Kčs 200.000.** Na turistickú chatu nad Tajovom, ktorej majiteľom je T.J.Sokol Banská Bystrica, o ktorú sa po fronte tiež nemal kto postarať a ktorej rekonštrukcia bola tiež nám sverená – Kčs 200.000.-. Na turistickú nocľaháreň v Ban.Bystrici tiež za fronty zničenej – Kčs 100.000.-. Na lyž.môstky v Banskej Bystrici taktiež za vojny poškodených-Kčs 100.000.-. Na chatu na Suchom Vrchu-Kčs 50.000.- (Diferencia Kčs 6.500.- činí kolkovné).

K bodu 5./ Klub slovenských turistov a lyžiarov a teda aj náš odbor bol právne aj majetkovo pričlenený do Jednotnej telovýchovnej organizácie Československej obci Sokolskej dňa 25.septembra 1949, keď sa tak rozhodlo na mimoriadnom manifestačnom valnom zhromaždení v tento deň v Bratislave.

Dávajúc Vám toto na vedomie oznamujeme úct., že trváme na vybavení našej žiadosti o oslobodenie od majetkových dávok a ostávame s pozdravom Pätročnici zdar ! 1.príloha. Okrúhle razítko KSTL Odbor B.Bystrica a dva rkp.podpisy

Pozn.: Na konci spisu je príjmové spisové razítko: Jednotný národný výbor finančný referát Banská Bystrica. Došlo poštou 27.IX.1949.

-In: ARCHÍV KST LOKO BB : SÚBOR KÓPIÍ PŮVODNÝCH DOKUMENTOV Z ARCHÍVU KSTL v BANSKEJ BYSTRICI Z ROKOV 1946 - 1949

LUTONSKÝ, Alojz: Chaty, útulne, nocľahárne a podniky Klubu slovenských turistov a lyžiarov v roku 1949.-Liptovský Mikuláš: Klub slovenských turistov a lyžiarov, 1949. -29 s.- Uvádza sa informácia :Chata KSTL nad Kráľikmi(950m n.m.) odbor KSTL v Banskej Bystrici. Nájomca Ján Výlupok, Králiky. Otvorená celoročne. 6 miestností, pre 40 osôb.

1950

V roku 1950 prechádza organizovaná turistika aj chaty KSTL pod Jednotnú telovýchovnú organizáciu SOKOL :

JTO Sokol, turistický oddiel
KLUB SLOVENSKÝCH TURISTOV A LYŽIAROV
ODBOR V LIPTOVSKOM SV. MIKULÁŠI
TELEFON 4.238 - SPOVÝ 4.1802

Číslo: 26/50

Lipt. Sv. Mikuláš dňa 13.januára 1950.

Ústredný výbor JTO Sokol – Náčelníctvo turistiky , nariadil odstránenie znakov KSTL zo všetkých chat, ktoré boli pôvodným majetkom Klubu slovenských turistov a lyžiarov :

Ústredný výbor JTO Sokol na Slovensku
Náčelníctvo turistiky.

Č.j. 796/50-lm. Bratislava, 17. augusta 1950.

Všetkým nájomcom a vedúcim chat JTO Sokol na Slovensku.

Sekretariát ÚV JTO Sokol sa rozhodol, aby na všetkých bývalých chatách KSTL a to tých čo patrily Ústrediu KSTL i jednotlivým odborom boli odstránené nápisy a znaky KSTL. Pomenovanie chat ako napr. Zochova chata, Bili-kova chata, Téryho chata a pod. ostáva, pokiaľ nebude v jednotlivých prípadoch nariadená zmena pomenovania, nezmenené. Všetky chaty dostanú jednotné emailované tabule s označením sokolskej príslušnosti, akonáhle nám budú dodané výrobcom. Staré označenie KSTL musí byť odstránené do 15.septembra 1950 a je za to zodpovedný nájomca lebo vedúci chaty.

Ján Šrank, ústred.tajomník. Václav Kocum, tajomník KČS.turistiky.

1953

Do chaty nad Králikami pri Banskej Bystrici zaviedli elektrický prúd. – In: *Krásy Slovenska*.-Roč.30, č.2(1953), s.48.-Zároveň v chate obnovili a zdokonalili prevádzku.

BUKVAJ, Ján: Letná a zimná turistika. – In: *Banská Bystrica – mesto Povstania / zost.Alexander Križka*. - Bratislava: Tatran, 1953. – s.81-95. – Na str.84 uvádza : "...V súvislosti s novostavbou chaty pri Kráľovej studni postavili v divom teréne príchodovú cestu, ktorou bude možné dôjsť k chate vo výške 1270 metrov aj autami. Má sa začať aj so stavbou cesty na Suchý vrch, smerom od Ortút, **tak isto sa má zdokonaľiť aj cesta k Sokolskej chate...**"

Na str.86 je popis prístupu k chate na Suchom vrchu + pekná fotografia chaty od J.Krákoru.

Na str.88 je popis prístupu k chate nad Králikmi (uvádza sa že na Sokolskú chatu po zelenej značke za ¾ hodiny)

Na str.88 je popis prístupu k chate nad Tajovom (pri chate je aj menší bazén)

Na str.89-92 sú informácie o chate na Kráľovej studni, výletoch v jej okolí a fotografia chaty od Pavla Strka.

Chaty voľného cestovného ruchu v r.1953 v Banskobystrickom kraji. – In: *Krásy Slovenska*.-Roč.30, č.6(1953) – Príloha 3, s.6. – okrem iných sa uvádza aj (i=izby, n=spoločná nocľaháreň) : chata na Trangoške(n), chata na Hrbe (i + n), chata na Chabenci(n), chata Hrdinov SNP(n), chata na Kráľovej studni(i + n), chata nad Králikmi(i + n), chata na Suchom vrchu(i+ n), chata nad Tajovom (n).

1957

ADAMEC, Vladimír : Na lyžiach Kremnickým pohorím. – In: *Krásy Slovenska*. – Roč.34, č.2(1957), s.60-65. + fotografie chaty nad Králikmi a chaty nad Tajovom. – Popis lyžiarskych túr s cieľom(štartom) pri chate na Suchom vrchu, chate nad Králikmi, chate nad Tajovom, chate na Skalke, aj s informáciami o uvedených chatách.

1958

ČAVOJSKÝ, Ladislav : Chata nad Králikmi. / Fotografia. – In: *KS*.-Roč.35, č.11(1958), s.407.

1968

PUKOVÁ, Elena: Zoznam chát a útulní, ktoré boli majetkom KSTL do r.1949. - In: *Krásy Slovenska*. - Roč.45, č.8 (1968), s.289.- Z oblasti Nízkych Tatier je uvedené –chata KSTL Srdiečko, Štefánikova chata KSTL na Ďumbieri, chata KSTL na Chabenci, Chata Koliesko v Jasnej, Chata pri Vrbickom plese, Nová chata pri Vrbickom plese, Bjornsonova chata KSTL v Demänovskej doline, útulňa KSTL Skaličná, útulňa KSTL Brtkovica, Lodenica KSTL v Liptovskom Hrádku. Z okolia BB je uvedené : chata na Suchom vrchu, chata nad Tajovom, chata KSTL nad Králikmi, chata KSTL pri Kráľovej studni, chata na Hrbe

1972

KUPEC, Viliam: Mapa turistických a prírodných zaujímavostí Slovenska. Horské ubytovacie zariadenia pre voľný cestovný ruch (Hotely, chaty, chatové a zrubové základne). – In: *Krásy Slovenska*.- Roč.49, č.7(1972), s.310-317. – Uvádza sa aj : Chata nad Králikmi (911 m n.m.). Kategória C. Ubytovanie a stravovanie. Prevádzka celoročná.

1981

KHANDL, Ladislav :Prehľad turistického ubytovania na Slovensku/ Ladislav Khandl, Tomáš Kubica, Ladislav Szerencsés. – Bratislava: Šport pre SÚV ČSZTV, 1981.-146 s.-Chata nad Králikmi- Reštaurácie a Jedálne, Turistická ubytovňa B, celoročne, 50 lôžok, stravovanie

1994

Chata nad Králikmi. – In: *Krásy Slovenska*.-Roč.71, č.1-2(1994), s.12. – Okolie, ubytovacia kapacita, ceny . Nie je uvedený majiteľ.

2009

V júli roku 2009 navštívil Dom turistiky KST Lokomotíva Joram Tencer z Izraela - syn projektanta Chaty Makkabi nad Králikami. Do Banskej Bystrice prišiel spolu so svojou, vtedy 90 ročnou matkou Líviou. Pri rozhovore prisľúbil poslať dokumenty k histórii chaty z doby jej vzniku, ale potom sa nám už neozval...

CHATA NAD KRÁLIKAMI (MAKABI)

Chata sa nachádza na úpätí strmých východných svahov strednej časti hlavného hrebeňa Kremnických vrchov západne od obce Králiky v nadmorskej výške 936 m. Postavila ju židovská telocvičná a športová jednota (ďalej len „TJ“) Makabi v rokoch 1934 – 1935.

Turistické chaty v okolí Banskej Bystrice vznikali za účelom vytvorenia terénnej základne pre turistiku a lyžovanie. Banská Bystrica v minulosti mala dobre rozvinutú turistiku a najväčší počet lyžiarov zo všetkých slovenských miest. Silný odbor turistiky a lyžovania mali najmä KČST (neskôr KSTL), ale aj Ski-klub, TJ Sokol, TJ Orol a TJ Makabi. Prvá zmienka o TJ Makabi je z r. 1922, keď športovci tejto jednoty obsadili 3. miesto na ľahkoatletických pretekoch, ktoré usporiadala YMCA. Stanovy TJ Makabi sú z 18. júla 1933. V rámci župných lyžiarskych pretekov, ktoré organizoval Ski-klub spolu s lyžiarskym odborom KČST r. 1934, uskutočnili sa aj okrskové preteky Makabi za účasti pretekárov z Bratislavy, Žiliny, Piešťan a ďalších miest.

Absencia terénnej základne pre TJ Makabi motivovala Židovskú náboženskú obec, aby v r. 1934 požiadala magistrát mesta Banská Bystrica o povolenie postaviť drevenú chatu podľa predloženého projektu v Riečanskom sedle a o stavebné drevo na túto chatu. Pôvodná lokalita stavby sa zanedlho zmenila v dôsledku ústretovosti obce Králiky, ktorá na tento účel bezplatne previedla pozemok v časti Kwartovo. Magistrát so stavbou súhlasil a mestská rada sa 18.12. 1934 rozhodla poskytnúť TJ Makabi zdarma 260 m³ úžitkového dreva s tým, že v chate nebudú hotelové izby ani hostinec a že chata, ktorá sa postaví v obci Králiky pod Zlatou studňou na pasienku zvanom Kwartovo, bude prístupná každému turistovi bez ohľadu na náboženstvo a politickú príslušnosť, čím bude slúžiť záujmom verejným.

Stavba bola v rekordnom čase dokončená a 15.9. 1935 ju slávnostne otvorili. Otvorenia chaty sa v peknom počasi zúčastnilo asi 600 milovníkov prírody z Banskej Bystrice, Kremnice, Zvolena i zo Žiliny. Zastúpené boli úrady, vojenské aj civilné korporácie a spolky. Chatu vkusne dekorovali československou a židovskou zástavou. Slávnostné otvorenie chaty sa začalo štátnou hymnou, po ktorej ju posvätili hlavný kantor pán F. Kraus krásne interpretovaným žalmom a hlavný rabin pán Dr. A. Schönfeld výstižnou a precítenou slávnostnou rečou. Za TJ Makabi vystúpil Dr. Wiechherz, ktorý oboznámil prítomných s významom tejto chaty pre rozvoj turistického ruchu a s priebehom jej výstavby. Okrem iného povedal: „Dosiaľ sme v iných chatách boli hosťami, avšak bez možnosti stať sa hosťiteľmi. Teraz však je nám umožnené odplatiť iným ich srdečnú pohostinnosť a vybudovaním tejto chaty chceme byť pričlenení k ostatným a srdečne vítame všetkých priateľov prírody stať sa našimi milými hosťami bez akéhokoľvek rozdielu“.

Podakoval tiež všetkým, ktorí sa podieľali na stavbe chaty alebo poskytli finančnú podporu, najmä Banskobystrickému okresu, mestu Banská Bystrica

za dodanie stavebného materiálu a obci Králiky za bezplatné prepustenie pozemku. Za Banskobystrický okres prehovoril okresný náčelník Dr. Úlehla, za mesto a TJ Orol M. Samuhel, za Židovskú náboženskú obec a sionistické spolky Dr. E. Tyroler, za pobočku zväzu dôstojníkov plukovník Soup, za KČST riaditeľ J. Wunsch, za tenistov 7 odbor ŠK B. Bystrica disponent Káles, za TJ Sokol profesor Skalský, za Obchodnú a priemyselnú komoru tajomník Balko, za Karpathenverein pán Renner, za Klub lyžiarov Ing. L. Reis, za sionistickú mládež Dr. A. Schönfeld a za obec Králiky obvodný notár a starosta obce. Po zaspievaní židovskej hymny slávnosť skončila.

Účastníci ocenili, že chata je postavená vo vkusnom slohu a v nádhernom prírodnom prostredí, pričom je ľahko prístupná. Rovnako ocenili účelnú vnútornú dispozíciu izieb, priestrannosť, vzdušnosť a pohodlnosť, k čomu sa pridružujú aj krásne výhľady na okolie z terasy. Nebolo pochyb o správnej voľbe umiestnenia chaty, pretože umožňovala dobré východisko výletov v lete a výborný lyžiarsky terén v zime.

V r. 1936 chata nad Králikami poslúžila ako hlavná základňa lyžiarskych bežeckých disciplín II. zimných svetových hier židovskej mládeže Makabi (označované aj ako makabiáda), ktoré sa konali 18. – 24. februára 1936 a zúčastnilo sa na nich 270 pretekárov z 15 štátov.

V dôsledku protizidovských represálií v predvojnovom období TJ Makabi vlastníctvo chaty odňali a počas Slovenského štátu sa dostala do držby Hlinkovej gardy. Na toto neblahé obdobie poukazuje aj obežník ústredia KSTL zo 17. júla 1941, ktorým oznámili jednotlivým odborom, že Židia majú zákaz prístupu do všetkých chat. Počas frontového obdobia v chate Makabi mal bojové stanovište veliteľ IV. tankovej skupiny podplukovník M. Markus.

Keďže po vojne neexistovala žiadna organizácia, ktorá by sa starala o chaty, podujal sa na oživenie chaty odbor KSTL v B. Bystrici. Náklady na jej vybavenie a opravu sa vyšplhali na 157 466,- Kčs. Mala jednu dvojposteľovú izbu a tri spoločné spálne po 12 a 10 postelí. Slávnostne ju otvorili 2. júna 1946. Na otvorenie pozvali všetky záujmové korporácie a úrady. Za národného správcu chaty menovali J. Majlinga. Oficiálne dalo ONV v Banskej Bystrici chatu do správy KSTL v lete 1946, ktorý ju spravoval do konca roku 1947. V januári 1948 chatu odovzdali Likvidácii majetku Ústred-

ne Židov v Bratislave, mala ju však spravovať Židovská náboženská obec Banská Bystrica – TJ Makabi. Ani do dnešných dní chatu pôvodnému vlastníkovi – teda TJ Makabi – nevrátili. V nedávnom období TJ Makabi zaktivovala svoju činnosť a 60 rokov po spomínanej makabiáde 18. februára 1996 za pomoci nežidovského Ski-klubu usporiadala na Králikoch Zimné hry.

Chatu nad Králikami v súčasnosti prevádzkuje s. r. o. Králiky-SK v kategórii turistická ubytovňa. Dnešná ubytovacia kapacita je 22 miest a stravovacia v reštaurácii na prízemí 35 miest. Atraktivnosť okolia zvyrazňujú priľahlé lyžiarske vleky a zjazdovky.

Július Burkovský a Dušan Kaliský

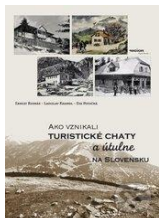

Pohľad na Chatu nad Králikami

Dobový plagát hier Makabi v Banskej Bystrici

2014

Chata nad Králikami.- In: Ako vznikali turistické chaty a útulne na Slovensku.-Poprad : Vydavateľstvo Region Poprad, 2014. –Uvádzajú sa údaje o histórii chaty, ktorú postavila a 13.9.1935 sprístupnila židovská telocvičná a športová jednota Makabi.

Archív Klubu slovenských turistov Lokomotíva – Dom turistiky KST Lokomotíva Banská Bystrica – 20.3.2021